

Prehľad výskumných metód a postupov v OPs., výskumné projekty v OPs.

Prehľad výskumných metód, metodologických prístupov a postupov ontogenetickej psychológie

Metódy a postupy ontogenetickej psychológie používané v minulosti	Súčasný výskumné metódy a metodologické prístupy ontogenetickej psychológie	
	Výskumné metódy	Metodologické prístupy a postupy
• Metóda anekdoty (kabinetná metóda) • Biografická metóda • Autobiografická metóda (retrospektívna metóda)	• Pozorovanie • Rozhovor • Dotazník • Psychologické testy • Psychologická analýza produktov činnosti • Experiment	• Longitudinálny (pozdlžny) prístup • Transverzálny (prierezový, cross-sectional) prístup • Semilongitudinálny prístup • Retrospektívny (anamnestický) postup • Prospektívny (katamnestický) postup • Kazuistický postup (ipsatívny výskum, prípadové štúdie)

Výskumné metódy používané v minulosti:

Biografická metóda (19. stor.) :

- písanie protokolov z každodenného života dieťaťa, doplnené príp. aj jednoduchšími experimentmi.
- Biograf = pozorovateľ (rodič???? objektivita?)
- *Valentine*: sledoval svojich 5 detí od narodenia do adolescence (do 5. mesiacov, pozorovania každú hodinu).

Autobiografická metóda „metóda retrospektívna“:

- memoáre (spojenie životných spomienok od detstva cez celú ontogenézu)
- spomienkový optimizmus, objektivita?

Ukážka z diela Elena Maróthy-Šoltésová. *Moje deti*. Ikar. Bratislava. 2002. Prvá časť. Drobné obrázky z matkinho denníka. 28. september 1879, s. 3

Dnes má naša Elenka tri roky a je už veľmi múdre dievčatko, že mi je často na počudovanie, ako rastie jej detský rozumček. Keby som si bola aspoň len od teraz roka zapisovala, čo všetko odvtedy narozprávala, bola by to zaujímavá ukážka, ako si detská prostota zbiera z obkľučujúceho ju sveta vedomosti pre život z vlastného vrodeneho popudu. ...Mala som tak robiť, kým tu ešte nebolo Ivana, ktorý sa narodil, keď Elenka mala dva i štvrt' roka. Dotiaľ bývala zväčša pri mne, držiac sa mi šiat alebo ruky. Iba keď sa ukázal otec, hneď prešla odo mňa k nemu a žiadala, aby ju bral na ruky. A on i vždy bol hotový zabávať sa s ňou, i najlepšie rozumel jej slovám, a keď jej niečo zaspieval, zatíchla i z najväčšieho plaču. Vtedy navyŕahoval zo svojej pamäti všelijaké detské spievanky a ona si zachovala každý nápev, kým na text jej jazyček nebol ešte dosť obratný. Prekvapila nás potom tým, že nápev prvých spievaniek, ktoré počula od otca, druhého dňa prespevovala si na text: „Danajto, Danajto, Danaj — Danaj — Danajto —“ s variáciami podľa potreby slabík. Danajto — Dunajko bol umelý biely psík, pripevnený na doštičke s kolieskami, ktorého spomedzi všetkých svojich hračiek mala najradšej, i cez deň sa s ním bavila, i na noc si ho k sebe brávala do vozíka. Jeho meno teda slúžilo jej i za text k jej prvým spevným pokusom a jej detským hláskom znelo to veľmi milo. Pravda, ešte zábavnejšie bolo, keď sa už i do pravého textu pustila, čo išlo dosť rýchlym postupom. Nestačili sme sa spamätať z prvého prekvapenia, už sme ju počuli spievať: „Pestociv tutintu, z-áamav si chubtintu“ („Preskočil krtinku, zlámal si chrbtinku“) a potom už nasledovali rýchlo za sebou všetky, čo sa ich naučila od otca i od svojej čulej, spevavej varovkyne.

Metódy OPs.:

1. Pozorovanie:

- zámerné a plánovité vnímanie, ktoré je cieľavedome zamerané na dosiahnutie určitého cieľa:

- druhy pozorovania:

1. *pozorovanie voľné (orientačné)*
2. *pozorovanie zámerné (systematické, kontrolované)*: ako exaktná diagnostická metóda musí spĺňať tieto podmienky:

- a) *plánovité* – dopredu je stanovený plán, obsah a postup pozorovania
- b) *systematické* – prebieha sústavne, dlhodobo, v presne určených časových intervaloch
- c) *presné a objektívne* – musí byť dopredu vymedzené kritérium posudzovania, spôsob registrácie, nezávislosť na osobe pozorovateľa

typy: v umelých podmienkach / v prirodzených podmienkach
sebapozorovanie (introspekcia) – do 7. rokov vylúčiť

Výhody pozorovania:

- umožňuje študovať psychické javy za prirodzených podmienok (v bežných situáciách napr. pozorovanie žiakov priamo v triede, umožňuje zachytiť štandardné prejavy správania, ktoré sú vrodené alebo vývinovo podmienené),
- skúmaný jav nie je skreslený samotnou pozorovanou osobou, pretože tá nevie, že je pozorovaná,
- je finančne nenáročné.

Nevýhody pozorovania:

- riziko subjektívneho skreslenia pozorovateľom,
- získané údaje ukazujú len určité stránky skúmaného javu, čo nepostačuje na plné zovšeobecnenie a nájdenie všetkých súvislostí skúmaných javov, bežné životné podmienky sú veľmi variabilné a pôsobia v nich súčasne mnoho rôznych faktorov, ktoré môžu meniť a skresľovať výsledky,
- z časového hľadiska je náročné.

Výskum - viedo: „Kedy začínajú deti klamať?“

2. Rozhovor:

Ide o **cieľavedomé a plánovité rozprávanie sa s jednou alebo viacerými osobami** za účelom získavania informácií o skúmanej problematike.

Kým pozorovanie je zamerané na aktuálnu situáciu, v rozhovore získavame údaje nielen **o súčasnosti, ale aj o minulosti, či názory na budúcnosť**.

Predmetom rozhovoru môže byť získanie rôznych informácií napr. **o subjektívnom prežívaní a pocitoch, znalostiach, názoroch a skúsenostiach rôznych ľudí, na rôznych úrovniach vývinu.**

typy: diagnostický / výskumný
riadený / voľný
individuálny / skupinový
otvorený / skrytý
používa otázky: otvorené / uzavreté

Výhody rozhovoru:

- údaje získané štandardizovaným rozhovorom sú dobre spracovateľné,
- neštandardizovaný rozhovor je pružný, umožňuje výskumníkovi hlbšie preniknúť do problematiky, výhodný je aj v situácii, keď sa výskumník prvýkrát zoznamuje s nejakým problémom.

Nevýhody rozhovoru:

- do určitej miery šablónovitý postup štandardizovaného rozhovoru môže viesť k získaniu nepresných a neúplných údajov, znižuje sa aj hĺbka poznania.

3. Dotazníkové metódy

Dotazník je nástroj na hromadné a pomerne rýchle zisťovanie informácií o skúmanom probléme - je viac zameraný na získavanie údajov o tom, ako ľudia zmýšľajú, hodnotia a prežívajú.

Dotazník i rozhovor sa zaraďujú k tzv. **exploračným výskumným metódam** získavania informácií prostredníctvom **subjektívnych výpovedí skúmaných osôb - respondentov**.

Dotazníku je príbuzná **anketa** – slúži na širokoplošný masmediálny prieskum mienky, názorov a stanovísk, používa sa menej otázok.

Štruktúra dotazníka:

a) vstupné identifikačné informácie na prednej strane - poradové číslo dotazníka (respondenta), názov dotazníka, úvodné informácie, inštrukcie:

úvod - oslovenie respondenta, vysvetlenie účelu a dôležitosti výskumu, ochrana identity, a to aj vtedy, keď je dotazník neanonymný.

populačné (demografické) položky - zahrnujú položky zamerané na premenné veku, pohlavia, stavu a pod.

inštrukcia

b) vecné položky - stredná časť dotazníka - tvoria jadro, podstatnú a najväčšiu časť dotazníka;

c) záverečné informácie - na poslednej strane dotazníka má byť uvedené upozornenie, aby si ho respondent ešte raz prezrel. Záver dotazníka zahrnuje aj poďakovanie za spoluprácu.

Formy dotazníkových položiek

V praxi sa uplatňuje niekoľko podnetových a odpovedňových typov.

Podľa miery voľnosti odpovedí respondentov sa rozlišujú 3 typy položiek:

- zatvorené, - otvorené, - poloootvorené

a) Zatvorené položky.

Pri týchto položkách sa respondentovi ponúkajú odpovede a on si vyberá (označí, zaškrtnie), s ktorou (ktorými) súhlasí. Napr:

Kto Vám najviac pomohol (pomáha) vyrovnať sa s Vaším ochorením?

a) partner	d) priatelia
b) lekár	e) deti
c) sestra	f) súrodenci

Často sa vyskytujú tzv. dichotomické položky, keď si respondent vyberá medzi alternatívou áno - nie. Napr:

Sú sestry pracovne vyťažené?

- a) áno
b) nie

Aká je Vaša šanca zvládnuť funkciu vrchnej sestry? (Podčiarknite)
Veľmi dobrá / Dobrá / Slabá / Veľmi slabá

a) Otvorené položky neponúkajú alternatívy. Napr.:

Aký je Váš názor na používanie metódy ošetrovateľského procesu?.....

c) Položky otázky: Napr.:

Aké ocenenia za mimoriadne pracovné výkony ste dostali v zamestnaní?

1. vecnú odmenu	4. finančnú odmenu
2. písomné uznanie	5. žiadnu odmenu
3. knižnú odmenu	6. iné ocenenie.....

Okrem uvedených spôsobov dotazovania a odpovedí existujú aj iné odpoved'ové typy, jeden z často používaných je napr.: **poradová odpoveď**

1. voľný čas je najprospešnejšie naplniť:

- a) vzdelávaním
- b) návštevou kultúrnych podujatí
- c) venovaním sa mravnej výchove detí
- d) ekonomicky prospešnou prácou
- e) venovaním sa svojim blízkym a priateľom

Pri konštruovaní dotazníka treba dodržiavať tieto pravidlá:

- Ako prvé sa v dotazníku uvádzajú tie položky, ktoré môžu prebudiť záujem, nakloniť si respondentu, vzbudiť v ňom dôveru.
- Položka dotazníka by nemala obsahovať viac ako jednu myšlienku.
- Položky treba formulovať jasne a jednoznačne, stručne a vecne.
- Pri dôležitých problémoch treba kľásť kontrolné otázky, ktorými možno odhaliť skreslenie odpovedí. Majú byť formulované inak a majú byť v dotazníku umiestnené na inom mieste ako otázka, ktorú majú kontrolovať.
- Vyhýbať sa sugestívnym a zavádzajúcim položkám.

Výhody dotazníka:

- možno ho aplikovať u veľkého počtu osôb, časovo i priestorovo vzdialených,
- nevyžaduje vysoké náklady.

Nevýhody dotazníka:

- absencia presného spôsobu kontroly pravdivosti odpovedí; skúmané osoby môžu odpovedať úmyselne nesprávne – súvisí to s tendenciou javiť sa v **sociálne žiaducom svetle** (dávať spoločensky akceptovateľnejšie, prijateľnejšie odpovede), resp. **s tendenciou odpovedať prevažne „áno“ alebo prevažne „nie“** (pritakávať alebo negovať); okrem toho **deti majú menšiu schopnosť introspekcie**, ktorá je nevyhnutná pri sebaopisovaní,
- možnosť neporozumenia otázke alebo otázkam,
- slabá schopnosť adekvátne sa vyjadriť o svojich zážitkoch u osôb so slabou úrovňou introspekcie,
- ostražitosť skúmanej osoby pri písomných odpovediach – ústne odpovede sprevádza menej zábran, než písomné,
- malá návratnosť dotazníkov zasielaných poštou.

Psychologické testy

L. Maršalová, O. Mikšík a kol. (1990) definujú psychologické testy ako výskumnú metódu, pri ktorej je podstatným znakom **štandardizácia úloh**, čo je presne určený spôsob ich predkladania, spracovania a hodnotenia výsledkov, **výsledky jednotlivca je možné porovnať s výsledkami druhých osôb**, s normami, kde možno určiť priemerný výkon, výkon pre populáciu.

- **osobnostných vlastností** (testy osobnosti, skúmajú temperament, charakter, záujmy, postoje, motiváciu, citové a vôľové vlastnosti),
- činnosti osobnosti a jej **výkonu** (výkonové testy, sem zaradujeme napr. inteligenčné testy),
- **interpersonálnych vzťahov** v malých skupinách (sociometrický test, test sociálnej atmosféry a pod.).

Test (ang. = skúška) sa definuje ako súbor úloh, ktoré má skúmaná osoba vyriešiť alebo uskutočniť. Podľa druhu predloženého materiálu môžu byť testy a) **verbálne** (slovné) a b) **neverbálne**.

Podľa množstva testovaných ľudí, ktorým sa testy administrujú, rozoznávame testy a) **individuálne** a b) **skupinové**.

Medzi základné požiadavky kladené na testy patrí:

Štandardizovanosť - Na základe štandardizácie možno určiť u každého testovaného jednotlivca, ako je z hľadiska súhrnnej testovej populácie definovateľný, čiže v akom výkonovom pásme sa nachádza.

Reliabilita je vlastnosť testu, ktorá hovorí o miere náhodných, premenlivých chýb. Ak je vplyv náhodných chýb nízky, test má vysokú reliabilitu, ak je vysoký, test má nízku reliabilitu. Reliabilita by sa teda dala definovať ako relatívna neprítomnosť náhodných chýb v testovaní a je v podstate iným názvom pre spoľahlivosť a presnosť merania, t. j. reliabilita testu zásadne ovplyvňuje, ako presne test meria (Urbánek, 2002).

Validita je vymedzovaná ako miera, do akej daný test meria to, čo má merať.

- **Obsahová validita:** Princípom obsahovej validizácie je výber vhodných položiek do meracieho prostriedku. Položky by mali reprezentatívne pokrývať tie reálne činnosti a správanie, ako aj vlastnosti, ktoré chceme sledovať. Rozhodujúcim momentom je definovanie sledovanej oblasti a spôsob výberu reprezentatívnych položiek (Maršalová, Mikšík, 1990).
- **Kriteriálna validita:** Kriteriálna validita je empirická validita. Ide pri nej predovšetkým o snahu zistiť, aká vysoká je zhoda medzi stanoveným kritériom a výsledkami dosiahnutými v teste. (IQ x známky v škole).
- **Konštruktová validita:** Pre vedecké ciele je najdôležitejšou charakteristikou nástroja konštruktová validita, ktorej hovoríme vtedy, keď premenná (meraný konštrukt) empiricky vykazuje také vzťahy s ďalšími premennými, aké predpokladá teória.

Objektivita testu je definovaná ako nezávislosť výsledku na osobe, ktorá test administruje a vyhodnocuje (Svoboda, 1999).

Najlepšie sú na tom testy, ktoré majú presne stanovený postup administrácie, vyhodnocovania a interpretácie výsledkov (napr. inteligenčné testy s vopred danými správnymi odpoveďami, osobnostné testy bez otvorených otázok a pod.). Aj keď aj v takýchto prípadoch sa môžu vyskytnúť osobné chyby súvisiace najmä s kvalitou inštrukcie administrácie (málo zrozumiteľná, nejasná inštrukcia a pod.) a náročnosti vyhodnocovania (zložitý a komplikovaný proces vyhodnocovania a počítania konečných výsledných koeficientov a pod.) (Halama, 2011).

Výhody testov:

- test môže prispieť k objektívnejšiemu zisťovaniu určitých čiastkových vlastností a schopností.

Nevýhody testov:

- vyplývajú z ich neodborného používania, z absolutizácie ich významu a z ich nesprávnej interpretácie.

4. Kazuistická štúdia: zameraná na analýzu osobnosti človeka určitej vekovej kategórie (s akcentom na charakteristiku vývinovo podmienených špecifik daného veku, spôsobu uvažovania, prežívania, motivácie, zvládania sociálnych rolí, vzťahov s ľuďmi a pod.)

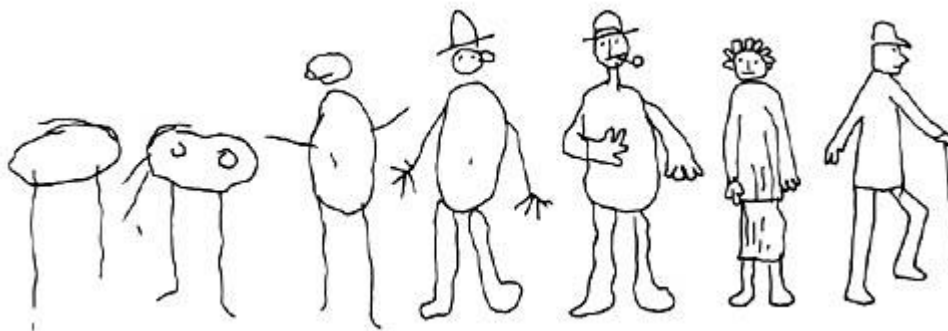
Pre psychologický výskum je prínosná osobitne v prípadoch, keď ide o (Břicháček, 1981):

- veľmi zriedkavé javy a vzácne kombinácie vlastností osobnosti,
- detailnú analýzu vplyvu experimentálneho zásahu,
- analýza a opis „typického“ prípadu ako zástupcu určitej skupiny,
- výber atypického prípadu,
- dlhodobý výskum vyžadujúci hlboký záber a kvalitné poznanie okolností prípadu.

5. Analýza produktov činnosti

- napr. spontánne kresby, maľby (u detí), básne, iná literárna činnosť (u starších detí, adolescentov), rôzne výrobky (vyrobené napr. v rámci záujmovej činnosti alebo pri arteterapii), i písmo (rukopis)

- zošity, poznámky - čokoľvek čo dieťa vytvorí

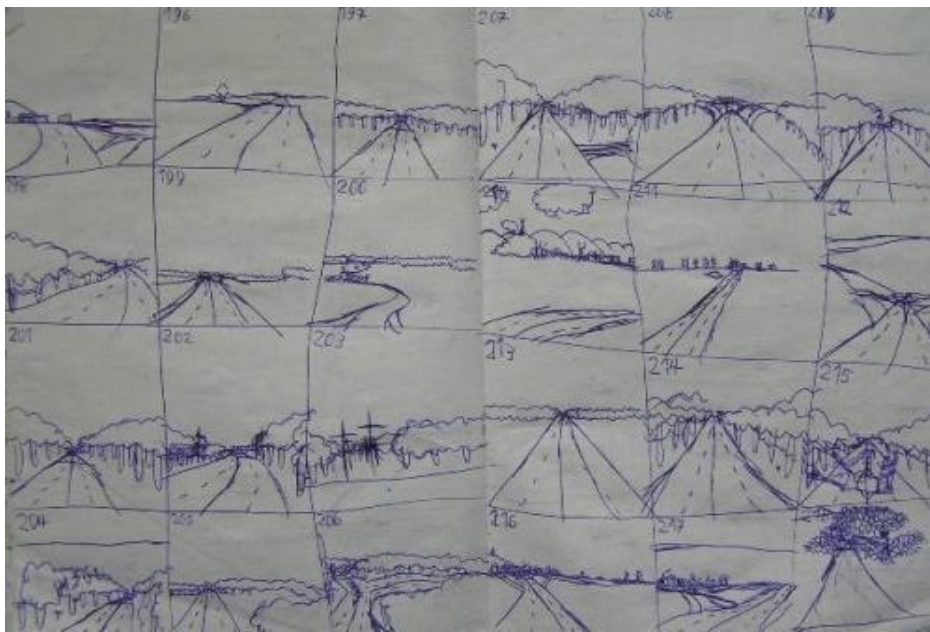

4. roky

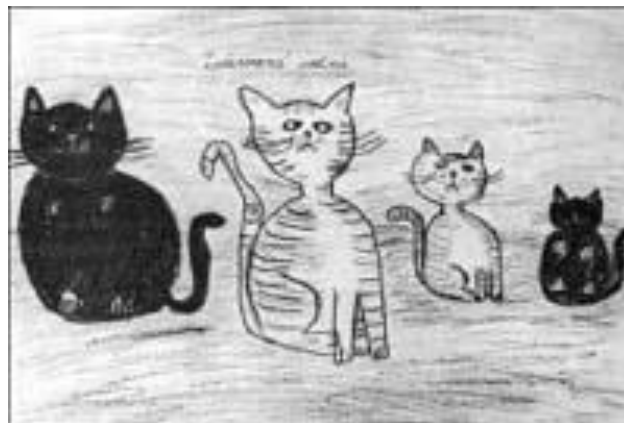
5. rokov

6. rokov

Obrázok 39 Ukážka voľnej kresby. Kresba s názvom „Príbeh“. Matej (8 a pol roka) nakreslil kreslený príbeh a toto je časť, kde ním vymyslená postavička cestuje krajinou, pričom jednotlivé očíslované obrázky predstavujú jej pohľad na predmetnú okolitú krajinu. Ukážka z knihy *M. Martinkovej (2006) Chlapec, ktorý myslí v obrazoch a vyjadruje sa kresbou alebo Sprevádzanie malého nadaného autistu*.

Obrázok 40 Ukážka tematickej kresby. Začarovaná rodina v podaní 11-ročného dievčaťa vyjadruje úzku rodinnú pospolitosť jedným zvieracím druhom mláďat a dospelých. Ukážka z knihy: Z. Matějček (1989) Rodičia a deti.

6. Experiment

7.

Charakteristiky experimentu:

- **zámerné** vyvolanie javu, ktorý je vo vzťahu medzi nezávislou a závislou premennou, experimentátor môže variovať, meniť podmienky, za ktorých jav prebieha,
- **kontrola** rušivých vplyvov, t. j. izolácia závislej premennej od pôsobenia nežiaducich premenných,
- **manipulácia** s premennými podľa experimentálneho plánu,
- obvykle sa vytvárajú dve skupiny osôb (probandov) s približne rovnakými charakteristikami, jedna je tzv. **experimentálna skupina**, v ktorej sa realizuje experimentálna manipulácia, druhá je **kontrolná skupina**, pomocou ktorej overujeme výsledok,
- **registrácia** všetkých údajov o skutočnostiach odohrávajúcich sa v experimente,
- **opakovateľnosť** experimentu,
- **formulácia** záverov.

Základné **zložky** experimentu:

- podmienky, podnety, situácie, ktorých účinkov chceme experimentálne skúmať, čiže okolnosti, ktoré experimentátor navodzuje a mení, aby dosiahol očakávané výsledky – nazývame ich **nezávislé premenné**,
- javy a procesy vyvolané nezávisle premennými, čiže determinované navodenými okolnosťami – nazývame ich **závislé premenné**,
- predpokladajúce podmienky, od ktorých môže priebeh experimentu závisieť – tzv. **intervenujúce premenné** (napr. zdravotný stav, momentálny stav, strach a pod.).

Laboratórny: Bandura (1961): bábika BOBO

NP: sledovanie agresie

ZP: napodobenie agresie u detí

<https://www.youtube.com/watch?v=eqNaLerMNOE>, Video: 7:28 – 10:00

Terénny: Feshbach a Singer (1971): 6 týždňov, na chlapčenskom internáte

NP: sledovanie agresívnych TV programov /neagresívnych TV programov

ZP: napodobenie agresie u detí

Prirodzený/kváziexperiment: Joy a kol. (1977): kanadské mestečko, meranie agresie pred a po zavedení TV

NP: sledovanie agresie

ZP: napodobenie agresie u detí

Vývinovo psychologické výskumy (výskumné plány)

1/ krátkodobé, nárazové, čiastkové - nepostačujúce

2/ **dlhodobé, longitudinálne** – sledujeme vývin súvislostí u toho istého jednotlivca al. skupiny na viacerých vekových stupňoch

3/ **prierezové, transversálne** – skúmame tie iste charakteristiky u porovnateľných skupín osôb rôzneho veku

	+	-
Longitudinálne VP: <i>Darwin,</i> <i>Matějček & Langmeier;</i> <i>kráľovská cesta vývinovej psychológie</i>	- dlhodobé sledovanie toho istého jednotlivca al. skupiny na viacerých vekových stupňoch, - opakované hodnotenie zmien u tých istých Pb, - zachytenie zmien psychických funkcií počas určitého časového úseku, - presnejšie vyjadrenie veľk. vývinovej zmeny medzi 2 výv. obd., - citlivejšie vystihnúť zákonitosti, - analýza vzájomných vzťahov a súvislostí, - presnejšie určenie prínosu jednotlivých faktorov, - pozorovanie skutočných zmien; - údaje nie sú skreslené. <i>Napr. deti narodené v rovnakej dobe, reprezentatívnosť súboru (vzdelanie rodičov, socio-ekonom. pôvod), sledovanie napr. od narodenia do dospelosti).</i>	- časovo náročný, - náročná procedúra výberu vzorky a problém udržania v pôvodnom zložení, - systematická chyba, dieťa si zvyká na metódu, - náročná voľba adekvátnej metódy, - nemožnosť kontrolovať prostredie dieťaťa počas dlhšej doby, - s výsledkami opatrne = závery viazané na rôzne premenné – životné podmienky;
<i>Matějček: 220 nechcených detí, 9-28rokov, trvanie exp. 20 rokov.</i> <i>Nechcenosť: rozvoj „obránných“ vlastností, slabé školské výsledky, profesijné neúspechy, problémy v medziľudských vzťahoch, s rodičmi, partnermi, kamarátmi, časté materské zlyhanie, viac interrupcií...</i> „Marshmallow test“ https://www.youtube.com/watch?v=QX_oy9614HQ http://www.youtube.com/watch?v=xNvvL9j_SIs&feature=related Čo nás život robí spokojným a šťastným? Výsledky 75-ročného výskumu. Psychiater Robert Waldinger uvádza prekvapivé výsledky 75 rokov trvajúceho experimentu, ktorý sledoval skupinu vyše 700 mužov, pochádzajúcich z rozličného spoločenského prostredia, od ich puberty až do posledných rokov života. Čo v živote podmieňovalo najviac ich spokojnosť, zdravie a šťastie? http://www.ted.com/talks/robert_waldinger_what_makes_a_good_life_lessons_from_the_longest_study_on_happiness?language=cs#t-50604		

Prierezový VP (cross-section, transversálny):	- použitie: ak nám nejde o samotný vývinový proces, ale o poznávanie psychických vlastností v určenom vekovom štádiu! - rýchlosť výskumu, - nižšia nákladnosť, - relatívne ľahké dosiahnutie vyrovnanosti a homogenity skupín z hľadiska výberových kritérií, - zaručená zhodnosť širších ekonom. a kulturno-soc. faktorov na skupinu - vývinové zmeny sa odvodzujú nepriamo (napr. porovnanie výv. stavu - výška, hm, IQ) u rôznych súborov detí rôzneho veku k urč. dátumu merania.) = Riziko: namerané hodnoty nepredstavujú skutočné vývinové zmeny.	• menšia presnosť získaných informácií daná predovšetkým skutočnosťou, že ide o porovnávanie rôznych skupín, • výsledky nemôžu byť jednoznačne interpretované ako zmeny podmienené vývinom, pretože boli získané na súboroch na sebe nezávislých a vývinovo poznačených rozličnými kultúrnymi a sociálnymi vplyvmi.
Výhody long. i cross. VP: štatistickými postupmi možno odvodiť globálne výsledky		
Semi-longitudinálny VP (zrýchlený longitudinálny)	- niekoľko vekovo odlišných skupín, ktoré sú určitú (krátku) dobu pozorované a opakovateľne vyšetrované = je spojením 1. a 2. VP	
Retrospektívny VP (anamnestický)	- vybraná skupina podľa určitých znakov, sledujú sa vývinové prejavy a životné udalosti v minulosti (Bowlby: mladiství so sklonom ku krádeži a bez sklonu ku krádeži: rozdiely v anamnéze : 1. skupina väčšia separácia od matky do 5 rokov).	
Prospektívny VP (katamnestický)	- vybrané skupiny podľa určitých znakov a sleduje sa, čo bude v budúcnosti (Bowlby: deti v ústavoch a mimo ústavov: sleduje sa profesijné uplatnenie reálne v čase).	

- Voľba metódy značne ovplyvňuje výsledky výskumu!

Základné etické princípy psychologického výskumu

Etický kódex psychológa (*APA Ethics Code*, 2010) definuje nasledované základné princípy práce psychológa:

Princíp A **Dobročinnosť** (beneficiencia) **a neškodit'** (non-maleficiencia);

Princíp B **Oddanosť a zodpovednosť**;

Princíp C **Integrita**;

Princíp D **Spravodlivosť** a

Princíp E **Rešpektovanie práv a dôstojnosť ľudí**.

Výskumnej praxi sa týka najmä 8. časť *Výskum a publikovanie* a 9. časť *Testovanie*.

Základnými etickými zásadami 8. časti **Výskum a publikovanie** sú:

- **získavanie informovaného súhlasu**
- **povinnosť oboznámiť participanta s prípadnými rizikami či záťažou**
- **ochrana získaných informácií**
- **informácie o inštitúcii, ktorá organizuje výskum a kontaktnej osobe,**
- **všetky osoby, ktoré sa zúčastňujú výskumu sú považované za plnoprávných partnerov.**

Kódex v časti *Zavádzanie pri výskume* rieši aj to, v akých prípadoch možno neuviesť ciele výskumu, či podávať zavádzajúce informácie ohľadne cieľov a postupov vo výskume. Táto časť je reakciou na realizáciu slávnych, ale zároveň kontroverzných Milgramových experimentov (Milgram, 1977). S. Milgram chcel zistiť, do akej miery sú ľudia ochotní ublížiť človeku, ak k tomu dostanú autoritatívny príkaz. Participanti zdanlivo dávali v experimente elektrické šoky ľuďom, ktorí nesprávne odpovedali v pamäťovej skúške. Boli však klamaní. A. Ritomský (2004) kladie otázku: Kde sú hranice medzi „ospravedlniteľným“ a „neospravedlniteľným“ klamaním? Jednou z odpovedí je, že klamanie participantov je ospravedlniteľné len potencionálnym prínosom výskumu pre spoločnosť. A. Plháková (2007) však uvádza, že v takomto prípade musí výskumník splniť nasledujúce podmienky: a) zavádzanie či klamanie nepoškodzuje participantov psychicky ani fyzicky, b) experimentátor berie do úvahy osobnú dôstojnosť participantov a c) participanti sú bezprostredne po skončení výskumu informovaní o jeho podstate. Posledná podmienka je definovaná kódexom v časti *Debrífung*, kde sa hovorí o nutnosti čo najskôr, ako je to možné, objasniť ciele aj s vysvetlením dôvodov zavádzania.